

Briuselis, 2021 m. lapkričio 10 d.
(OR. en)

13196/1/21
REV 1

COH 59

PRANEŠIMAS

nuo:	Pirmininkaujančios valstybės narės
kam:	Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai
Dalykas:	Sanglaudos politikos programų indėlis į ekonomikos atsigavimą, konkurencingą tvarumą, žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, atsparumą ir ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą. Iššūkiai ir galimybės artimiausius keletą metų = Politiniai debatai

Lapkričio 18 d. įvyksiančiame Bendrųjų reikalų tarybos posėdyje, skirtame sanglaudos politikai, už sanglaudos politiką atsakingų ministrų prašoma pateikti tolesnes politines gaires dėl sanglaudos politikos programų indėlio į ekonomikos atsigavimą, konkurencingą tvarumą, žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, atsparumą ir ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą – iššūkius ir galimybes artimiausius keletą metų, remiantis šio pranešimo priede pateiktu pirmininkaujančios valstybės narės dokumentu.

Informacinis dokumentas. GAC taryba (sanglauda). 2021 m. lapkričio 18 d.***Sanglaudos politikos programų indėlis į ekonomikos atsigavimą, konkurencingą tvarumą, žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, atsparumą ir ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą*****Iššūkiai**

Pastaraisiais dešimtmečiais regioniniai skirtumai visoje ES mažėjo ir vyko pastebima BVP lygių konvergencija. Tačiau dėl 2008 m. ekonomikos ir finansų krizės poveikio pažanga po krizės buvo netolygi ir, be to, dėl COVID-19 krizės kilo naujų sutrikimų. Visų pirma, nors rytinėse valstybėse narėse konvergencija ir toliau buvo tvirta, daugelyje vidutinių pajamų regionuose pietinėje ES dalyje ir kai kuriose šiaurės vakarų valstybėse narėse ji sumažėjo, palyginti su ES, o tai rodo, kad pažanga gali grįžti į buvusį lygį.

Sanglaudos politika labai padėjo sumažinti daugelį šių skirtumų. Komisijos tarnybų vertinimu, 2014–2020 m. sanglaudos politikos programos padarė didelį poveikį BVP vienam gyventojui, visų pirma mažiau išsivysčiusiuose regionuose, kuriuose jis turėtų padidėti dar 2,6 %. Prognozės rodo, kad atotrūkis tarp turtingiausių ir skurdžiausių regionų (abi šios grupės atitinka po 10 % ES gyventojų) sumažės 3,5 %.

Dėl COVID-19 pandemijos ES teritorinei sanglaudai apskritai iškilo nemažai anksčiau neįsivaizduojamų iššūkių. Dar pernelyg anksti visapusiškai įvertinti COVID-19 pandemijos poveikį ES regionams, tačiau pradiniai skaičiavimai rodo, kad pandemija labiausiai paveiks pietinius ES regionus, ypač tuos, kuriuose didelę pridėtinės vertės dalį sudaro didmeninė ir mažmeninė prekyba, transportas ir apgyvendinimas.

Net ir prieš COVID-19 krizę ES ekonomika buvo susidūrusi su keliais ilgalaikiais struktūriniais iššūkiais. Kai kurie iš jų per artimiausius keletą metų dar paaštrės. Visų pirma dėl sparčiai senėjančios visuomenės galiausiai sumažės darbo jėgos pasiūla, taigi ir ES augimo potencialas. Silpnas našumo augimas ir toliau stabdo augimą, o vykdant skaitmeninės transformacijos procesą ES atsilieka nuo Kinijos ir Jungtinių Amerikos Valstijų. Mažiau išsilavinusi darbo jėga taip pat stabdo ekonomikos augimą, ir tai trukdo pasivyti pagal našumo lygį. Galiausiai ne mažiau svarbu ir tai, kad dėl su klimato kaita susijusios pertvarkos, kurios teritorinis poveikis yra skirtingas, susidarys didelių socialinių ir ekonominių sąnaudų.

ES regionai yra ne tik nevienodai pažeidžiami šių iššūkių atžvilgiu, bet ir nevienodai pasirengę juos spręsti. Dėl to per keletą artimiausių metų skirtumai gali padidėti. Visų pirma nuolatinis gyventojų skaičiaus mažėjimas daugiausia daro poveikį ES rytiniams regionams ir kai kuriems pietiniams regionams. Perėjimas prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos darys poveikį toms teritorijoms, kurios labai priklauso nuo kasybos ir gavybos veiklos, taip pat nuo daug anglies dioksido išskiriančios ir daug energijos suvartojančios pramonės šakų, ir tuo grindžiama Teisingos pertvarkos mechanizmo logika. Anglies dioksido ir energijos kainų kilimas taip pat turėtų paveikti labiausiai periferinius regionus, nes padidės jų sujungimo su vidaus rinka sąnaudos.

Apskritai ypač pažeidžiamos yra kaimo vietovės. Jų gyventojai vidutiniškai jau yra vyresni nei miestelių, priemiesčių ir miestų gyventojai. Šios demografinės tendencijos kartu su nepakankamu junglumu, infrastruktūros ir našumo iššūkiais ir menka prieiga prie viešųjų paslaugų, įskaitant švietimą ir priežiūrą, gali prisidėti prie mažesnio kaimo vietovių patrauklumo gyventi ir dirbti.

Todėl itin svarbu stiprinti ES regionų ekonomikos atsparumą ir didinti jų gebėjimą reaguoti į asimetrinius sukrėtimus. Visų pirma pandemija parodė, kad itin pažeidžiami yra regionai, kurie labai priklauso nuo vos kelių gamybos ar paslaugų sektorių. Bus būtina toliau įvairinti regionų ekonominę veiklą, vadovaujantis pažangiosios specializacijos strategijomis, investuoti į švietimą ir mokymąsi visą gyvenimą ir teikti nuolatinę paramą ateities iššūkiams parengtiems ekonomikos augimo varikliams.

Galimybės

Siekdamos įveikti šį precedento neturintį keleto artimiausių metų iššūkių derinį, teisėkūros institucijos susitarė dėl plataus finansavimo paramos dokumentų rinkinio, kuriame derinami priemonės „Next Generation EU“ ištekliai ir 2021–2027 m. daugiametė finansinė programa. Tinkamai susiejus esamas papildomas priemonės ir veiksmingus koordinavimo mechanizmus, valstybės narės galės maksimaliai padidinti naudą naudodamosi likusiu 2014–2020 m. sanglaudos finansavimu, iniciatyva REACT-EU, Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemone ir naujais 2021–2027 m. sanglaudos politikos asignavimais, įskaitant finansavimą Teisingos pertvarkos fondo lėšomis. Šiuo priemonių deriniu bus sudarytos sąlygos valstybėms narėms užtikrinti, kad jų ekonomika ir visuomenė taptų atsparesnės ir geriau pasirengusios ateičiai, kartu prisidedant prie žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos.

Tačiau veiksmingai užtikrinti, kad visa ES taptų stipresnė ir atsparesnė, bus galima tik tuo atveju, jei niekas ir nė vienas regionas nebus palikti nuošalyje. Be šios neatsiejamų solidarumo garantijos kyla rizika, kad augimas bus nesubalansuotas ir netvarus, taip pat gali būti pakirstas pasitikėjimas demokratija, Europos vertybėmis ir pačiu Europos projektu.

Šiuo tikslu itin svarbu spręsti padėtį, susijusią su „paliktomis nuošalyje“ vietovėmis, kuriose globalizacija ir technologiniai pokyčiai galėjo nulemti deindustrializaciją, aplinkos būklės blogėjimą ir žemos kvalifikacijos „spąstus“. Taip pat gyvybiškai svarbu stiprinti mažesnių miestų ir miestelių vaidmenį, kad jie galėtų funkcionuoti kaip regioniniai centrai, remiantys kaimynines kaimo vietoves; teikti galimybes naudotis įvairiomis viešosiomis ir privačiosiomis paslaugomis ir sukurti naujas ekonomines perspektyvas mažiau išsivysčiusiems ir periferiniams regionams. Tai taip pat apima galimybes kaimo vietovėms pasinaudoti savais gamtos turtais, pavyzdžiui, gamtos ištekliais, visų pirma kiek tai susiję su atsinaujinančiąja energija, bioekonomika, tvaria maisto gamyba ir perdirbimu, turizmu – ir tai tik nedidelė dalis galimybių. Pagrindiniai veiksniai siekiant sėkmingai įveikti šiuos iššūkius yra susiję su geresniu junglumu, didesniu ekonominės veiklos įvairinimu, geresniu aplinkosauginiu, klimato kaitos ir socialiniu atsparumu – įgalintų vietos bendruomenių kontekste.

Parama vietos lygmens politikai, grindžiamai specialiai pritaikytomis teritorinio vystymosi strategijomis ir įtvirtintai veiksmingais partnerystės mechanizmais, visada buvo sanglaudos politikos valdymo modelio kertinis akmuo. Vis dėlto reikia veiksmingų koordinavimo su kitomis ES priemonėmis, visų pirma Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemone, kuriomis siekiama skirtingų tikslų ir kurios įgyvendinamos kitokiais būdais, mechanizmu.

Klausimai diskusijai

- Kaip sanglaudos politika galėtų būti derinama su kitomis ES priemonėmis siekiant toliau mažinti vystymosi skirtumus ir didinti atsparumą vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu?
 - Kaip būtų galima tinkamai patenkinti skirtingus atskirų regionų ir teritorijų poreikius, o ES lėšų panaudojimą priartinti prie naudos gavėjų ir piliečių?
-